Rahoitusvakaus- ja tilasto-osasto

Jukka Topi

9.3.2022 SP 113/C11.3/2022
SP/FIVA-EI RAJOITETTU
Julkinen

Talousvaliokunta

Lausuntopyyntönne

Asiantuntijalausunto EU-lainsäädäntöön pohjautuvien makrovakausvälineiden uudelleentarkastelusta ja sitä koskevasta valtioneuvoston selvityksestä E 15/2022 vp

Kiitän mahdollisuudesta esittää asiantuntijanäkemykseni makrovakausvälineiden uudelleentarkastelusta. E-kirjelmässä esitetty Suomen kanta on pääosin hyvin perusteltu ja kiinnittää huomiota keskeisiin kysymyksiin. Tarkastelen seuraavassa joitakin makrovakausnäkökulmasta tärkeimpiä näkökohtia.

Kuten E-kirjelmässä on esitetty, EU:n makrovakaussääntely on osoittautunut tarpeelliseksi pankkisektorin pääomituksen turvaamiseksi taloudellisten häiriöiden varalle, mikä on viimeksi havaittu koronapandemian aikana. Makrovakausvälineistössä ja sitä koskevassa päätöksenteossa on kuitenkin joiltakin osin uudelleentarkastelun ja kehittämisen tarvetta.

Ensinnäkin makrovakaussääntelyä on olennaista kehittää siten, että makrovakausvälineiden joustavuutta lisätään myös poikkeuksellisten häiriöiden varalle, mikä todetaan myös E-kirjelmässä. Makrovakauspolitiikan liikkumatilan ja välineiden käytettävyyden lisääminen voisi aiempaa tehokkaammin vaimentaa rahoitusjärjestelmään kohdistuvia vakavia häiriöitä, jotka voivat tulla myös rahoitusjärjestelmän ulkopuolelta.

Erityisesti voitaisiin lisätä vapautettavia makrovakausvaatimuksia, joiden avulla voitaisiin häiriötilanteessa lisätä pankkisektorin käytettävissä olevien pääomapuskureiden määrää. Liikkumavaraa voitaisiin kasvattaa muun muassa siten, että EU-sääntely nimenomaisesti sallisi kansallisesti asetettavan muuttuvan lisäpääomavaatimuksen positiivisen tason myös luottosuhdanteen neutraalissa vaiheessa. Lisäksi liikkumatilan kasvattamista voitaisiin harkita myös laajemmin euroalueen tai EU:n tasolla.

Toiseksi on erityisen tärkeää, että keskeisten järjestelmäriskien ja haavoittuvuuksien kasvun ehkäisemiseksi EU-sääntelyyn sisällytettäisiin

vähimmäisvaatimukset jäsenmaissa sovellettavista kysyntäperusteisista makrovakausvälineistä, joilla voitaisiin hillitä luotonottajien liiallista velkaantumista esimerkiksi suhteessa vakuuksiin tai tuloihin. Vähimmäisvaatimukset täyttävä välinejoukko helpottaisi ja yhdenmukaistaisi EU-maiden pyrkimyksiä ehkäistä asuntomarkkinalähtöisten ja kotitalouksien velkaantuneisuuteen liittyvien haavoittuvuuksien kasvua ja antaisi siten myös paremmat lähtökohdat rajat ylittävälle rahoitustoiminnalle kestävällä tavalla. Kysyntäperusteisia makrovakausvälineitä on nykyisin käytettävissä useimmissa EU-maissa, mutta niiden muodossa ja kattavuudessa on huomattavia maakohtaisia eroja.

Kysyntäperusteisten makrovakausvälineiden nykyistä laajempi käyttö olisi tarpeen mahdollistaa viipymättä koko EU:ssa haavoittuvuuksien kasvun hillitsemiseksi. Välineiden mitoituksessa tulisi voida ottaa kansalliset erot huomioon siten, että voitaisiin pääosin sallia asuntoluottomarkkinoiden vallitsevat toimintatavat.

Makrovakauspolitiikan välineiden soveltamista koskevat päätökset on jatkossakin perusteltua tehdä ensisijaisesti jäsenvaltiotasolla, erityisesti euroalueella yhteisen rahapolitiikan oloissa. E-kirjelmän mukaisesti on kuitenkin perusteltua edistää makrovakausvälineiden harmonisointia EU:ssa, jotta välineiden käyttö olisi riskeihin ja haavoittuvuuksiin nähden riittävää ja jotta voitaisiin turvata rahoitusalan tasapuolinen kilpailuympäristö. Olemassa olevien välineiden osalta voitaisiin parantaa välineiden soveltamisen ohjeita ja ehtoja EU-tasolla sekä jossakin määrin vahvistaa EU-tason viranomaisten, kuten Euroopan järjestelmäriskikomitean roolia.

E-kirjelmässä esitettyä arviota pankkisektorin ulkopuolisen rahoitustoiminnan merkityksen odotetusta kasvusta voi pitää hyvin perusteltuna, minkä vuoksi makrovakausvälineitä on syytä jatkossa pyrkiä kohdentamaan myös pankkisektorin ulkopuoliseen rahoitustoimintaan sekä instituutiomuodosta riippumatta järjestelmäriskejä ja haavoittuvuuksia aiheuttaviin rahoitustoimiin. Uudet globaalit riskit, kuten ilmasto- ja muut kestävyysriskit sekä kyberriskit ovat rahoitusjärjestelmässä merkitykseltään kasvava riskialue. Lisäanalyysia tarvitaan siitä, miltä osin riskeihin on tarkoituksenmukaista puuttua makrovakaussääntelyllä ja miltä osin muulla, esimerkiksi luottolaitoskohtaisia riskejä koskevalla sääntelyllä.